

Møte torsdag den 14. mars kl. 11.20

President: A s m u n d K r i s t o f f e r s e n

D a g s o r d e n (nr. 19):

1. Innstilling frå kommunalkomiteen om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og Arbeidsgiverforeningen NAVO i forbindelse med den statlige overtakelsen av spesialisthelsetjenesten 1. januar 2002 (Innst. O. nr. 38 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 41 (2001-2002))
2. Referat

Statsråd Erna Solberg overbrakte 1. kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten meddele at innstillingen til sak nr. 1 ikke har ligget ute i den reglementsbestemte tid – dvs. 48 timer. Med hjemmel i forretningsordenens § 32, vil presidenten foreslå at Odelstinget likevel behandler denne saken nå.

– Det anses vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling frå kommunalkomiteen om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og Arbeidsgiverforeningen NAVO i forbindelse med den statlige overtakelsen av spesialisthelsetjenesten 1. januar 2002 (Innst. O. nr. 38 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 41 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) (leiar i komiteen og ordførar for saka): Denne saka handlar om lov om tvungen lønnsnemndhandsaming av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og arbeidsgjevarorganisasjonen NAVO ved statleg overtaking av spesialisthelsetjenesta. Det er ei spesiell sak. Staten har overteke ansvaret for sjukehusdrifta. Staten har dermed òg overteke arbeidsgjevaransvaret for store arbeidstakargrupper. Staten har ført forhandlingar. Mellom Sykepleierforbundet og NAVO førte ikkje forhandlingane fram.

Eit breitt fleirtal i komiteen, alle unnateke SV, støttar Regjeringa sitt forslag og eg reknar med at mindretallet kjem til å gjera greie for sitt syn. Det har vore lita tid til å arbeida eventuelle merknader inn i innstillinga, difor fylgjande kommentar frå mi side:

Norsk Sykepleierforbund har gjennom streiken vist noko som er vel kjent frå før: helsepersonell er nøkkelpersonell. Sjukepleiarane har ute blant folk flest oppnådd sympati og forståing for sine krav. Det kan synast uskjonleg at statleg overtaking skal medføra ulik løn avhengig av kva statleg sjukehus ein blir tilsett ved, og om det er før eller etter 1. januar. Det kan òg synast uskjonleg at vegen å gå for sjukepleiarar som vil ha høgare løn, er gjennom vikarbyrå og private tilsetjingsforhold.

Stortinget har dei seinaste åra vedteke ei rekkje omfattande helsereformer. Dei kan berre realiserast til beste for pasientane ved tilstrekkeleg tilgang på kompetent helsepersonell. Mangelen på kvalifisert personell er i dag eit hinder for god kapasitetsutnytting og for kapasitetsutviding på fleire område innan norsk helsevesen. Stabil og kompetent arbeidskraft vil vera det beste grunnlaget for eit godt helsestell, der pasientane sine behov er i sentrum, og der ressursane blir nytta på ein effektiv og fleksibel måte. Så har òg Stortinget gjentekne gonger understreka nettopp dette, f.eks. nemner eg for det fyrste at i samband med handsaminga av Budsjett-innst. S. nr. 11 for 2000-2001 gjorde Stortinget fylgjande samrøystes vedtak:

«Stortinget ber Regjeringa utarbeide en ny handlingsplan med ytterligere rekrutterings- og stabiliseringstiltak for sykepleiere og annet helsepersonell samt tiltak for å fremme mer fleksibel arbeidsdeling mellom personellgrupper. Handlingsplanen må også inneholde tiltak for hvordan man får flere utdannede sykepleiere tilbake til sykepleieryrket.»

Øg i budsjetttinnstillinga som gjeld for inneverande år, vart følgjande forslag vedteke:

«Stortinget ber Regjeringa utarbeide en ny handlingsplan for rekruttering av helsepersonell 2002-2005 der det legges vekt på konkrete tiltak for å rekruttere sykepleiere og annet pleie- og omsorgspersonell og på å stabilisere bemanningssituasjonen.»

Slik eg les Statens helsetilsyn sin rapport av 5. mars, finn eg grunn for å påpeika at det ikkje kan vera heilt på sida å reisa spørsmål ved om det ikkje òg er sjølve grunnbemanninga – altså at den er så låg som den er – og kanskje av og til den meir enn streiken, som skaper tilhøve på grensa til det uforsvarlege. Det kviler eit stort ansvar på Regjeringa for å følgja opp Stortinget sine klare vedtak for å sikra kvalifisert helsepersonell.

Ved statleg overtaking av eigarskapen til sjukehusa var føremålet, gjennom å samla verkemiddelbruken på ei hand å betra tilgjenget og effektiviteten i helsevesenet. Det kan i dag konstaterast at ved innfasinga av sjukehusreforma er diverre ikkje rammevilkåra for alle dei tilsette, herunder heller ikkje naudsynt harmonisering av avtaleverket, på plass og løyst som ein del av reforma.

Noreg har ratifisert fleire ILO-konvensjonar som vernar streikeretten. Eg deler departementet si vurdering av tolkinga frå ILO sine eigne organ, som tilseier at inngrep i streikeretten berre kan tillatast dersom streiken set liv, helse eller personleg tryggleik i fare for heile eller store delar av innbyggjarane.

Ved handsaminga av politilova i Stortinget i 1993 var det fleire parti, inklusiv Senterpartiet, som gjekk imot å gi streikeretten tilbake til politiet. Vi meinte streikeretten ikkje ville bli reell. Det same spørsmålet kan faktisk reistast når det gjeld tilsette i helsesektoren. Her er det behov for å skapa større tillit mellom styresmaktene og organisasjonane. Her er det behov for eit forhandlingsklima som over tid medverkar til opphøyr av ein uverdig konfliktsituasjon.

Helsetilsynet konkluderer med at ein ikkje lenger kan utelukka at streiken vil medføre fare for liv og helse. Det er særleg grunn til å merka seg situasjonen for Helse Sunnmøre HF Ålesund sjukehus og utsegner frå Helse Førde der det heiter at dei ikkje lenger kan gi eit forsvarleg tilbod om naudsynt helsehjelp.

Fleirtalet i komiteen finn ikkje å kunna overprøva Helsetilsynet sin rapport, og vi gir difor vår tilslutning til Regjeringa si tilråding.

Hans Kristian Hogsnes (H): Streikeretten er en anerkjent rettighet i norsk rett og vernet i folkeretten, og samfunnet må finne seg i de problemer en streik medfører. Det har imidlertid vært allmenn enighet i Norge om at det er grenser for hvor alvorlige skadevirkninger som kan aksepteres. Det er det denne saken handler om. Folkeretten tillater inngrep i streiker som kan sette liv, helse og personlig sikkerhet i fare for befolkningen.

Jeg velger her å forholde meg til og ta på alvor de vurderinger Statens helsetilsyn har gjort av konsekvensene av sykepleierstreiken. I rapporten fra 5. mars i år uttalte Helsetilsynet at de nå ikke lenger kunne utelukke at streiken ville kunne medføre fare for liv og helse, noe som også ble forsterket av enkeltmeldinger fra stadig flere urolige pasienter og pårørende rundt om i landet. Streiken hadde vart i seks uker og 1 190 sykepleiere ved 28 sykehus var tatt ut i streik, og ny opptrapping var varslet. Helsetilsynets vurderinger var gjort på grunnlag av rapportene fra de regionale helseforetakene, og forholdene i Helse Midt-Norge og Helse Vest ble særlig fremhevet. Konklusjonen var klar: Det var grunn til å varsle om at de ikke lenger kunne utelukke at streiken ville kunne medføre fare for liv og helse. Når vi i tillegg vet at partene ikke hadde lyktes med å innlede nye forhandlinger, var det svært mye som pekte i retning av at vi stod overfor en nokså fastlåst konflikt, der streiken kunne bli svært langvarig.

Det er kort og godt grunnlaget for at regjeringspartiene i Stortinget støtter at konflikten mellom Norsk Sykepleierforbund og arbeidsgiverforeningen NAVO nå blir løst uten ytterligere arbeidskamp. Dette kommer også klart til uttrykk i den foreliggende innstillingen fra kommunalkomiteen, der Høyres og Kristelig Folkepartis medlemmer sammen med medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet ikke har noen merknader, men slutter seg til lovforslaget fra Regjeringen.

Heikki Holmås (SV): Ja, det hender vi får kjeft og blir anklaget for å blande oss inn mellom partene i ar-

beidslivet, f.eks. når vi mener at man bør ha en like-lønnsrett i forbindelse med lønnsoppgjøret og den type ting. Men jeg føler at i forhold til partene i arbeidslivet er det vi som har det mest ryddige forholdet i denne saken her.

Vår oppfatning er at den aktive bruken av tvungen lønnsnemnd som forskjellige regjeringer bruker i forhold til konfliktene i arbeidslivet, gjør at partene ikke i stor nok grad selv prøver å finne løsninger gjennom forhandlinger. Dette betyr at partene lett kan spekulere i at Regjeringen griper inn med lønnsnemnd. Det er da vi vil understreke at partene selv har ansvaret for å finne fram til løsninger gjennom frie forhandlinger, og mener at hvis vi hadde hatt en høyere terskel for å gripe inn med lønnsnemnd, ville det medført et større press på partene for å inngå omforente avtaler.

SV mener at bemannings situasjonen i helsesektoren generelt er sånn at det er veldig lite eller ingenting å gå på før krise oppstår. Dette er ikke en situasjon som oppstod under streiken. Bemanningssituasjonen i helsesektoren er noe som har oppstått over lang tid på grunn av for knappe budsjetter og for liten satsing på å sørge for skikkelig med personellressurser. Vi vil påpeke at med en så lav bemanning som det er på mange sykehusavdelinger, kan arbeidsgivere f.eks. ved ikke å sende begrunnede dispensasjonssøknader for personer og funksjoner i konfliktsituasjoner, provosere fram en tvungen lønnsnemnd. Hvis man ser på det brevet som Helsetilsynet har sendt til NAVO 15. februar 2002, der det går fram at NAVO selv ikke er sikker på sine rutiner for å ivareta liv og helse under streiken og har bedt Helsetilsynet om bistand til å etablere gode nok rutiner, ser man at Helsetilsynet gir uttrykk for at dette er partenes eget ansvar.

Det går videre fram av korrespondansen mellom Norsk Sykepleierforbund og NAVO at praksis har vært at NAVO søker dispensasjon fra streiken for grupper av ansatte. Denne metoden gjør at det i prinsippet er umulig å streike fordi det forutsettes at det gis dispensasjon til alle streikende på en arbeidsplass.

Sykepleierforbundet opplyser at dispensasjonssøknadene behandles av lokale streikeledere, og at de gir dispensasjon på navngitte personer og oppgaver, vakter og funksjoner som omfattes av plassoppsigelsen for å unngå fare for liv og helse. Ut fra dette ser det ut til for oss at det er rutinen til arbeidsgiver v/NAVO som har satt helseforetakene i en vanskelig situasjon, og at en annen praksis er mulig for å unngå at liv og helse kommer i fare. Da blir det feil fra storting og regjering å gripe inn etter vår oppfatning.

Vi vil også fokusere på at når Helsetilsynet sa at de ikke lenger «kunne utelukke at streiken ville kunne medføre fare for liv og helse», er det etter mitt skjønn en langt svakere formulering enn den som har blitt brukt fra Helsetilsynet ved tidligere anledninger. Dette understreker igjen at hvis NAVO gjør jobben sin som part i en konflikt, vil det ikke bli fare for liv og helse, og da unngår vi bruken av tvungen lønnsnemnd. Og det er etter vår oppfatning god nok grunn til å gå imot bruken av tvungen lønnsnemnd i dette tilfellet.

Statsråd Erna Solberg: Den frie forhandlingsretten med adgang til bruk av kampmidler er en grunnleggende demokratisk rettighet. Det er min og Regjeringens oppfatning at det er partene i arbeidslivet som skal ha ansvaret for inntektsoppgjørene og arbeidsfreden. Dette innebærer at de belastninger som en arbeidskonflikt medfører, er noe resten av samfunnet må akseptere. Det er imidlertid allment akseptert at retten til bruk av arbeidskamp ikke er ubegrenset. Det går en grense. I konflikten mellom Norsk Sykepleierforbund og arbeidsgiverforeningen NAVO ble denne grensen nådd da streiken etter hvert fikk en varighet som ville kunne medføre fare for liv og helse.

Da Sykepleierforbundet iverksatte streiken 22. januar var den i utgangspunktet på et nivå som ikke innebar noen umiddelbar fare for liv og helse. Situasjonen ble riktignok vanskelig for pasienter som fikk utsatt poliklinisk undersøkelse og behandling, men det ble ikke rapportert om livstruende eller andre alvorlige konsekvenser. Streiken ble imidlertid trappet opp løpende i de følgende ukene, slik at 1 190 sykepleiere ved i alt 28 sykehus var i streik 1. mars. På dette tidspunkt hadde konflikten vart i seks uker.

Statens helsetilsyn hadde i sine løpende rapporter i stadig sterkere grad gitt uttrykk for bekymring, først og fremst fordi det blant pasienter som ventet på diagnose, var en risiko for at den forlengede ventetiden ville kunne innebære fare for liv og helse. I tillegg ble stadig flere pasienter som stod i kø for å få stilt diagnose lagt inn på sykehus som øyeblikkelig hjelp-pasienter. Dette ville etter hvert kunne medføre alvorlige kapasitetsproblemer. Statens helsetilsyn rapporterte om kvelden 5. mars at de ikke lenger kunne utelukke at streiken ville kunne medføre fare for liv og helse. De viste i sin rapport bl.a. til situasjonen ved Ålesund sentralsjukehus, der streiken rammet planlagt utredningsvirksomhet. Dette gav økt risiko for forsinket diagnostikk og behandling for bl.a. kreftpasienter.

Jeg hadde et møte med partene fredag 1. mars hvor jeg oppfordret dem til å undersøke mulighetene for å gå inn i nye forhandlinger. Partene hadde flere møter de påfølgende dagene, men fant ikke noe grunnlag for videre forhandlinger. Streiken hadde på dette tidspunktet vart i seks uker, og alt tydet på at konflikten skulle bli svært langvarig. Regjeringen så da ingen annen mulighet enn å fremme forslag om bruk av tvungen lønnsnemnd for å stanse streiken, basert på de opplysninger som da var fremkommet 5. mars fra Statens helsetilsyn.

I et nytt møte med partene om kvelden 5. mars informerte jeg dem om Regjeringens beslutning, og henstilte til Norsk Sykepleierforbund om å gå tilbake til arbeidet. Sykepleierforbundet imøtekom dette og avblåste streiken umiddelbart. Alle medlemmer som hadde vært i streik, var tilbake på jobben i løpet av onsdag 6. mars.

Regjeringen er av den oppfatning at tvungen lønnsnemnd skal begrenses i størst mulig grad. I utgangspunktet vil det derfor være der liv og helse er truet vi vil gripe inn. Spørsmålet om og eventuelt når det skal gripes inn i en arbeidskonflikt vil alltid være vanskelig, og må bero

på en konkret vurdering av den enkelte konflikt. På bakgrunn av de konklusjoner som ble trukket av Statens helsetilsyn i forhold til denne konflikten, følte imidlertid Regjeringen at den etter hvert ikke hadde noe valg. Både på kort og lang sikt ville en fortsatt streik fått dramatiske konsekvenser, og det var ingen tegn til at partene i konflikten ville kunne komme frem til en forhandlingsløsning.

Problemet med å få et varsel om at man ikke lenger kan utelukke at det kan være fare for liv og helse, er selvfølgelig at det blir en politisk beslutning å vurdere om man skal gå videre hvis man ikke har fått et helt klart råd. Å gå videre kunne betydd at liv hadde gått med. Det var et problem knyttet til organiseringen av streiken, ikke bare fordi NAVO hadde problemer med å få iverksatt sine dispensasjonssystemer, men også på grunn av det faktum at man på forhånd ikke kunne vurdere om det var gjort uttak som ikke ville imøtekommes gjennom dispensasjoner, noe som kunne medføre at man ikke stod der med god nok bemanning på et gitt tidspunkt. Det var enkeltepisoder hvor Statens helsetilsyn var inne og sørget for at arbeidsgiver og arbeidstaker kom i dialog og fikk løst disse i løpet av hele streiken.

For meg og for Regjeringen var det avgjørende at i det øyeblikket det kunne stilles spørsmål ved om det var forsvarlig, kunne ikke Regjeringen sjonglere med spørsmålet om menneskers liv eller menneskers varige helse-skade.

Så er det i denne debatten tatt opp noen viktige spørsmål som dreier seg om problemene generelt i helsesektoren. Det er åpenbart at det er lav bemanning, og det er åpenbart at det er mangel på sykepleiere og helsepersonell generelt i Norge. Derfor er Regjeringen enig i at vi skal ha en utvikling, ta et bedre rekrutteringsgrep og ha andre virkemidler, for å få flere helsearbeidere i årene fremover og ikke minst på sykepleiersiden. Men jeg har lyst til å understreke at denne saken dreier seg ikke om rollen som eier av sykehusene, eller om det politiske ansvaret for å drive sykehusene. I denne saken agerer vi, både storting og regjering, som de som skal gripe inn for å sikre at pasientene ikke lider unødige overlast i forhold til en arbeidskonflikt som pågår.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet i sak nr. 1. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget skal votere i sak nr. 1.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og Arbeidsgiverforeningen NAVO i forbindelse med den statlige overtakelsen av spesialisthelsetjenesten 1. januar 2002

§ 1

Twisten mellom Norsk Sykepleierforbund og Arbeidsgiverforeningen NAVO i forbindelse med den statlige overtakelsen av spesialisthelsetjenesten 1. januar 2002 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Reglene i lov 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvisten.

§ 3

Loven her trer i kraft straks.

Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvisten.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil gå imot.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 56 stemmer for komiteens innstilling og 10 stemmer mot.
(Voteringsutskrift kl. 11.45.00)

Arne Lyngstad (KrF) (fra salen): President! Jeg stemte feil. Jeg stemte mot, jeg skulle stemt for.

Presidenten: Da blir stemmetallene 57 for og 9 mot komiteens innstilling, som derved er vedtatt.

Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten regner med at SV også her vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes med 58 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 11.45.47)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 2*Referat*

1. (69) Statsministerens kontor melder at 1. lov om barnetrygd (barnetrygdloven) (Besl. O. nr. 33 (2001-2002))
– er sanksjonert under 8. mars 2002
Enst.: Vedlegges protokollen
2. (70) Lov om registrering av finansielle instrumenter (verdipapirregisterloven) (Ot.prp. nr. 39 (2001-2002))
Enst.: Sendes finanskomiteen

Møtet hevet kl. 11.50.
